

Değerler Eğitiminde Eğitsel Oyunun Önemi

Betül DEĞER¹

Öz

Değerler eğitimi, öğrencilerin belirli değerleri anlamalarını ve bu değerlere uygun şekilde hareket etmeyi öğrenmelerini amaçlamaktadır. Bu eğitim sürecinde oyun, çocukların somut deneyimler ile değerleri anlamalarına yardımcı olur. Oyun, aynı zamanda çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Sosyal oyunlar, çocukların bir arada oynayarak paylaşma, iş birliği yapma ve empati kurma becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Duygusal açıdan, oyunlar duygusal ifadeyi destekler ve çocukların duygusal zekâ gelişimine katkı sağlar. Bilişsel olarak, oyunlar problem çözme yeteneklerini artırır ve yaratıcı düşünceyi teşvik eder. Fiziksel olarak, oyunlar çocukların motor becerilerini güçlendirir ve enerji harcamalarına yardımcı olur. Nitel araştırma yöntemlerinden literatür taramasına dayalı olarak hazırlanan bu araştırma, okul öncesi dönemde değerlerin öğretiminde, oyunun kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Değerleri eğlenceli ve ilgi çekici bir şekilde öğretmek için eğitsel oyunlar kullanmak önemlidir. Bu çalışmada, oyun temelli öğretim stratejileri ile çocukların akranlarıyla etkileşim içinde eğlenerek öğrenmelerine katkıda bulunmayı amaçladık. Bu bağlamda, çocukların karakter gelişimine önemli bir temel oluşturan oyun tabanlı değerler eğitimi, öğrencilerin hayatları boyunca sürdürdükleri etik davranışları güçlendirmeye yönelik önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Din Eğitimi, Değerler Eğitimi, Okul Öncesi Dönem, Eğitsel Oyun, Çocuk.

The Importance of Educational Game in Values Education

Values education aims to help students understand certain values and learn to act in accordance with these values. In this educational process, play helps children understand values through concrete experiences. Play also contributes to children's social, emotional, cognitive and physical development. Social play allows children to develop the skills of sharing, cooperation and empathy by playing together. Emotionally, games support emotional expression and contribute to the development of children's emotional intelligence. Cognitively, games increase problem-solving skills and encourage creative thinking. Physically, games strengthen children's motor skills and help them expend energy. This study, which is based on a literature review from qualitative research methods, emphasizes that play plays a critical role in teaching values in preschool period. It is important to use educational games to teach values in a fun and engaging way. In this study, we aimed to contribute to children's learning by having fun in interaction with their peers through game-based teaching strategies. In this context, game-based values education, which forms an important basis for children's character development, stands out as an important strategy to strengthen the ethical behaviors that students maintain throughout their lives.

Key words: Religious Education, Values Education, Preschool Period, Educational Games, Child.

¹ Yalova Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, btl_deger@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0149-2548

Giriş

Teknolojinin hızlı geliştiği 21. yüzyılda bilginin hızlı ve sürekli olarak paylaşıldığı bir çağda yaşıyoruz. Bu değişim süreci toplumların sosyal hayatında bir dizi değişikliğe yol açmaktadır. Teknolojinin beraberinde getirdiği hızlı paylaşım imkânı kültürlerarası etkileşimi hızlandırmaktadır. Ancak bu etkileşimin çok hızlı gelişmesi, olumlu ve olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir. Kültürlerarası etkileşimin artması olumlu bir sonuç iken, milli değerlerin evrensel değerler içinde kaybolması olumsuz bir durum olarak nitelendirilebilmektedir. Bu nedenle toplumu ayakta tutan değerlerin öğretilmesi, her geçen gün daha da kritik bir hal almaktadır. Bu değerlerin devamlılığını sağlamak için, yeni yetişen nesillerin ailede ve eğitim kurumlarında değerler üzerine eğitilmesi büyük önem arz taşımaktadır.²

Değerler toplumu ayakta tutan önemli dinamiklerdendir. Değerler, sonraki nesillere aktararak korunmaya çalışılmaktadır. Değerlerin devamlılığı ve aktarımının önemi göz önüne alındığında, değerler eğitiminin giderek artan bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Özellikle çocukluk döneminde verilen değerler eğitimi, nesillerin sağlıklı bir şekilde yetişmesine katkı sağlamaktadır. Değerler eğitiminin temel ayağını aile oluşturmaktadır. Ailede başlayan bu eğitim, çocukların toplumla kaynaştığı okul döneminde öğretmenler aracılığıyla sürdürülmektedir. Öğretmenler, müfredat ve etkinlikler aracılığıyla değerler eğitimi çocuklara aktarmaya çalışmaktadırlar. Çocukların fiziksel ve duygusal açıdan gelişme çağında oldukları düşünüldüğünde, okul öncesi dönemde en çok fayda sağlayan eğitim aracının oyun olduğu kabul edilmektedir. Çünkü oyun, çocuğun tüm yaşantısını kapsamaktadır. Oyun; çocuğun kişilik, beden ve zekâ gelişimine katkı sunan bir etkinlik olarak görülmektedir.³ Bu nedenle, değer öğretiminde oyunun kullanılmasının doğal bir tercih olduğu belirtilebilir. Oyun aracılığıyla kazanılan beceriler, çocukta devamlı öğrenmeyi sağlamaktadır. Toplumsal roller, paylaşma, iş birliği, sorumluluk alma, saygı duyma gibi değerler oyun içinde öğrenilebilmektedir.⁴

Değer kavramı

Değer kavramı, hayatın farklı alanlarında kullanılmaktadır. Bu konuda çeşitli tanımlar yapılmıştır. "Değer" teriminin ilk defa 1918 yılında Znaniecki tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Bu terim, Latince kökenli olan "Valere" kelimesinden türetilmiştir ve "kıymetli olmak" ya da "güçlü olmak" anlamına gelmektedir.⁵ "Değer" Türkçe bir kelime olup, "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, paha, valör; üstün nitelik, meziyet; üstün, yararlı nitelikleri olan kimse; kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey; bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü"⁶ şeklinde tanımlanmaktadır.

² Eyüp Kurt, *Çocuk Oyunları İle Değerler Eğitimi* (Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017).

³ Mücella Uluğ Ormanlıoğlu, *Niçin Oyun? Çocuğun Gelişimde ve Çocuğu Tanımada Oyunun Önemi* (İdeal Kültür Yayıncılık, 2013).

⁴ Hülya Gülay Ogelman vd., "Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış", *Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış* (Ankara: Pegem Akademi, 2016), 151-170.

⁵ Nuri Bilgin, *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar* (İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1995).

⁶ Türk Dil Kurumu (TDK), "Değer" (Erişim 31 Aralık 2023).

Değerler, toplumu genel olarak etkileyen, toplumsal kuralların oluşumuna destek olan, dünya genelinde insanları ortak bir paydada birleştiren, olumlu-olumsuz sınıflandırmalar yapan, bireylerin ahlaki gelişimlerine katkı sunan ve bireyin yolunu bulmasına yardımcı olan araçlardır. Değerler, toplumun içinde davranışları, bireyleri ve olayların seçimini veya değişimini etkileyen faktörler olarak işlev görmektedirler.⁷ Toplumsal düzen içinde bir şeyin öne çıkmasını sağlayan “değer” kavramı, hayatın çeşitli alanlarında yaygın olarak kullanılmakta ve bir dizi bilim dalında incelenmektedir. Bu bilim dalları arasında özellikle öne çıkanlar psikoloji, felsefe, sosyoloji ve ilahiyat gibi sosyal bilim alanlarıdır. Değerler, insan davranışlarını anlamak amacıyla özellikle sosyal bilimlerde kritik bir rol oynamaktadır.⁸

Değerler, toplumsal düzeni etkileyen ve sosyal hayat uyumunu sağlayan unsurlardandır. Birey olma ve yurttaşlık bilinci gibi toplumsal değerler, çocuğa eğitim aracılığıyla kazandırılabilir. ⁹ Değer eğitimi, çocukların değer algılarını ve ahlak bilgilerini geliştirmek suretiyle, onlara gerekli yeteneği kazandırmayı amaçlayan ve böylece çocukları belirli değerler içinde sosyal hayatın bir parçası olarak hareket etmeye yönlendiren, okul merkezli bir etkinliktir.¹⁰ Bu terim, uluslararası literatürde bir karakter eğitimi veya ahlak eğitimi olarak da adlandırılmaktadır.¹¹

Değerler Eğitiminin Amacı ve Önemi

Eğitim, belirli hedeflere ulaşmak amacıyla bireyin gelişmesini sağlamaktadır. Eğitim aracılığıyla elde edilen bilgi, düşünce, duygu ve davranışlar, bireyin karakterini şekillendirmektedir. Bu nedenle, değerler eğitimi aynı zamanda ahlak eğitimi olarak da nitelendirilmektedir. Değerler eğitiminin temel hedefi, sağlam karakterli nesiller yetiştirmektir. Birey, sevgi, saygı, merhamet, paylaşım ve adaleti eğitim aracılığıyla öğrenmekte ve hayatında uygulamaya geçirmektedir. Bu davranışların kazanılmasında eğitim kurumları önemli bir görev üstlenmektedir.¹²

Değerler eğitimi, ailesel temellerle başlamakta ve okul öncesi öğrenim hayatında devam etmektedir. Çocuğun değerleri sadece bilişsel düzeyde öğrenilmesi yeterli değildir. Aynı zamanda hayatında uygulaması da gerekmektedir. Sadece teoride kalan ve uygulamaya yansımayan değerler eğitiminin yetersiz olacağı söylenebilir. Bu yüzden, değerlerin en sağlıklı şekilde kazanılması, gerçek yaşam deneyimleri ile mümkündür. Dolayısıyla, değerler eğitimi sırasında yaşamın içinden örnek uygulamalara odaklanmak önemlidir.¹³

Okul öncesinde sunulan değerler eğitimi, öğrencilerin güçlü, uyumlu ve istikrarlı bir kişilik kazanmalarını hedeflemektedir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek, hayata ve bir sonraki aşamaya hazırlanmalarını, iyi bireyler ve

⁷ Nuray Kurtdeve Fidan, “Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri”, *Kuramsal Eğitimbilim*, (2009), 1-18.

⁸ Kadir Ulusoy, Bülent Dilmaç, *Değerler Eğitimi* (Ankara: Pegem Akademi, 2018).

⁹ Medine Doğan, *Beden Eğitimi ve Oyun Dersinde Çocuk Oyunları İle Değerler Eğitimi* (Diyarbakır, Yüksek Lisans Tezi, 2021).

¹⁰ Taner Şahin, *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimi Öz-Yeterliliklerinin İncelenmesi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013).

¹¹ Terence Lovat, “The New Values Education: A Pedagogical Imperative for Student Wellbeing”, ed. Terence Lovat vd. (Dordrecht: Springer Netherlands, 2010), 1-6.

¹² Muhammed Yılmaz, *Değerler Eğitimi ve Okul Etkinlikleri* (İstanbul: Dem Yayınları, 2018).

¹³ Mehmet Zeki Aydın, Şebnem Akyol Gürler, *Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler-Etkinlikler-Kaynaklar* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020).

vatandaşlar olabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri, ahlaki değerleri doğrultusunda edinmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Eğitimin ilk amacı, “öğrencilerde güçlü, uyumlu ve istikrarlı bir kişilik geliştirmek” olarak belirtilmektedir. Çünkü bu amaç olmadan diğer amaçlara ulaşmak zor olabilmektedir.¹⁴ Değerler eğitimi, insanların mevcut değer anlayışlarını gelecek nesillere ileterek nesiller arası iletişimin sürdürülmesini sağlamaktadır. Eğitimin temel amaçlarından biri, topluluğun değer anlayışını gelecek nesillere aktarmaktır.¹⁵

Gelecekte çocukların yaşamlarını kurmaya çalışan ebeveynler, çocuklarının temel toplumsal değerlere sahip olmalarını arzulamaktadır. Toplum içinde aileler, öğretmenler ve kişisel gelişime önem veren diğer bireyler, çocukların geleceklerini şekillendirmeye çabalamakta ve onları en üstün değerlerle yetiştirilmesini amaçlamaktadır.¹⁶ Bu prensipler aracılığıyla çocuklar, karakterli, esas ahlaki değerlere sahip fertler olarak gelişmektedirler. Demokratik bir toplumda yaşayan bireyin, başlangıçta kendisini tanıması ve zamanla genişleyen toplumsal ve fiziksel çevresini anlaması önemlidir. Ayrıca bu bilgileri düşünme ve karar verme sürecinde kullanması gereklidir.¹⁷ Çocukluk döneminde verilen eğitim, öğrencilerin ve de toplumun geleceğini şekillendirmektedir.

Değerler Eğitimi ve Oyun

Eğitimciler göre, bireyin hayatının ilk yılları “Altın Çağ” olarak adlandırılır. Okul öncesi olan bu evreye ait bir bireyi hayata hazırlama ve uyum sağlama sürecinde, oyunun önemli bir etkisi bulunmaktadır.¹⁸ Değerler eğitimi, özellikle saygı, sevgi, sorumluluk, dürüstlük ve adaletin doğruluğunu vurgulamaktadır. Aynı zamanda çocuklara bu değerlere önem vermeleri, onları anlamaları ve hayatlarını bu temel değerlerle sürdürmeleri doğrultusunda rehberlik etmektedir.¹⁹ Değerler eğitimi, okul öncesi ve ilköğretim seviyelerinde genellikle oyunlar, hikayeler ve masallar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Masal ve hikayelerin etkisi büyük olsa da oyunlar çocuklara yaşantıları deneyimleme fırsatı sunduğundan, onların kalıcı öğrenmelerini desteklemektedir. Oyunlar sadece eğlenceli olmakla kalmamakta, aynı zamanda öğrenme süreçlerini de tamamlamaktadırlar. Bu sebeple değerler eğitiminde oyunun kritik bir araç olabileceği düşünülmektedir. Zira oyun sırasında çocuk, kendini rahatça ifade edebildiği bir ortamdadır. Bu bağlamda oyun aracılığıyla etkili bir öğrenme faaliyeti gerçekleştirilebilmektedir. Oyun, çocukların yaşama bağlandıkları bir etkinliktir. Çocuklar için içerisinde oyun olmayan bir yaşam söz konusu değildir. Bu sebeple ders planları hazırlayan eğitimcilerin planlamalarını oyun ve değerlerle zenginleştirilmiş bir şekilde hazırlaması önem arz etmektedir. Öğretmen sınıf ortamındaki öğretim faaliyetlerini, eğitim hedeflerini ve öğrenci beklentilerini göz

¹⁴ Mehmet Zeki Aydın, "Okulda Değerler Eğitiminin İlkeleri ve Sorunları", Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu, Atatürk Üniversitesi, Erzurum", (2014).

¹⁵ Handan Kılıç Şahin, *İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Dersini Yürüten 4.ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2010).

¹⁶ Pelin Baydar, *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanan Sorunların Değerlendirilmesi* (Adana: Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2009).

¹⁷ Eyüp Kurt, *Çocuk Oyunları İle Değerler Eğitimi*.

¹⁸ Nazan Kaytez - Ender Durualp, "Türkiye’de Okul Öncesinde Oyun İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi", *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2014/2 (17 Haziran 2014), 110-122.

¹⁹ Mustafa Zülküf Altan, "Çoklu Zekâ Kuramı ve Değerler Eğitimi", *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 1/4 (15 Temmuz 2016), 53-57.

önünde bulundurarak planlama ve uygulama sürecinden sorumludur.²⁰ Oyun, çocukların etkileşimde buldukları, fikirlerini aktif olarak ifade ettikleri, kişiler ve nesnelere etkileşim kurarak keyif aldıkları bir faaliyettir.²¹

Çocuğun doğumundan itibaren çevresinde sevgi ve ilgi temelli deneyimler yaşaması, zamanla sosyal yaşama daha rahat uyum sağlamasına katkıda bulunacaktır. Bu nedenle, okul öncesi yıllarında çocukların sosyal gelişimine destek sağlayacak uygun ortamların oluşturulmasına özen gösterilmelidir. Bu süreç ne kadar etkili bir şekilde yönetilirse, çocuk o kadar özgüven ve özsaygı geliştirme eğiliminde olacaktır. Buna ek olarak, okula duygusal ve sosyal olarak hazır olmasını da sağlayacaktır.²²

Çocuklar, oyun oynadıkları zaman eğlenirken aynı zamanda eğitici bir süreç içinde bulunmakta ve çevreleri ile etkileşimde bulunarak sosyal beceriler kazanmaktadırlar. Oyun sırasında çocuklar sosyal ortamlarla karşılaşarak paylaşmayı, sabretmeyi, yardımlaşmayı ve toplumsal sorunları etkili bir şekilde çözüme kavuşturmayı öğrenmektedirler.²³ Değerler, soyut kavramlardır ve bu soyut kavramlar çocuklara somut bir şekilde aktarıldığında, çocuklar değerleri daha etkili bir şekilde öğrenip benimseyebilmektedirler. Değerleri somutlaştırmanın birkaç yöntemi bulunmaktadır, bunlardan biri de oyundur. Somut işlemler döneminde oyunlar değerlerle ilişkilendirildiğinde çocuklar oyun aracılığıyla değerleri öğrenebilmektedirler. Oyun esnasında çocuklar sorumluluk almayı öğrenmekte, gerekli riskleri üstlenerek oyunu ciddi bir şekilde önemsemekte ve bu sayede birçok yönde gelişmektedirler. Oyunlar çocukların genel gelişimine katkı sağlamaktadır.²⁴

Oyunun Çocuk Gelişimine Katkıları

Oyun, çocuğun büyümesine ve karakter gelişimine katkıda bulunan temel unsurlardan biridir. Oyun, çocukların değişim ve gelişimine birçok açıdan katkı sağlamaktadır. Oyun sırasında çocuklar, duygusal ifadelerini özgürce dile getirebilmektedirler. Bu da onların özgüvenlerini artırmaktadır. Oyun, çocukların fiziksel, bilişsel, dilsel, sosyal ve duygusal gelişimi gibi birçok gelişim alanına doğrudan katkı sağlamaktadır.²⁵

Okul öncesi ve çocukluk döneminde oyunun bedensel gelişime önemli bir etkisi bulunmaktadır. Çocuklar oyun oynarken kaba motor becerilerini kullanarak akranlarıyla rekabet içine girmektedirler. Bu süreçte hareket eden çocukların güçlenen kemik ve eklemleri sayesinde kuvvet, çabukluk ve dayanıklılıkları artmaktadır. Aynı zamanda sinir sistemi ve genel olarak çocuğun bağışıklık sistemi de olumlu yönde gelişmektedir. Böylece çocuklar sağlık sorunlarına karşı daha dayanıklı hale gelmektedir.²⁶ Fiziksel büyüme belirli aralıklarla devam etmektedir. Bununla birlikte her çocuğun büyümesi aynı oranda gerçekleşmemekte, çocuğun vücut gelişiminde bireysel farklılıklar

²⁰ Halil Ekşi - Ahmet Katılmış, *Karakter Eğitimi El Kitabı* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2014).

²¹ Özgür Babayigit, *İlk Okuma Yazma Öğretiminde Ses Temelli Cümle Öğretimine İlişkin Alternatif Ses Sıralamasının Etkinliğinin İncelenmesi* (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Doktora Tezi, 2012).

²² Aysel Çağdaş, Zariye Seçer, *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi* (Ankara: Nobel Yayınları, 2002).

²³ Akın Çelik, Mustafa Şahin, *Spor ve Çocuk Gelişimi The Journal of Academic Social Science Studies*, (2013), 467-478.

²⁴ Ender Durualp, Neriman Aral, *Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi* (Ankara: Vize Yayıncılık, 2015).

²⁵ Medine Doğan, *Beden Eğitimi ve Oyun Dersinde Çocuk Oyunları İle Değerler Eğitimi*.

²⁶ Muhsin Hazar, "Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim", (Ankara: Tutibay Yayınları, 1997).

oluşabilmektedir. Çocuğun gelişimini destekleyen eğitim kurumları, oyunlar ve fiziksel aktiviteler aracılığıyla onların bedensel gelişimine katkıda bulunmaktadır.²⁷

Oyun, çocuğun gelişimine birçok yönden katkıda bulunmaktadır. Bunlardan biri de bilişsel gelişimdir. Oyunun bilişsel gelişimin üzerindeki ana etkisi öğrenmeyi kolaylaştırmasıdır. Çocuklar oyun aracılığıyla kullanılan kelimeleri ve nesnelere tanıtmakta, bunların amaçlarını öğrenmektedirler. Oyun oynarken çocuklar sürekli olarak zihinsel aktivite içinde buldukları için bilişsel olarak gelişmektedirler. Aynı zamanda, oyun esnasında uygulanması gereken kuralları öğrenmekte ve rakibin durumunu kendi durumları ile karşılaştırarak çeşitli stratejiler geliştirmektedirler. Bu süreç çocuğun bilgi temellendirme, oyun sırasında strateji oluşturma ve akıl yürütme becerilerini geliştirme yeteneğini arttırmaktadır.²⁸

Oyun çocukların sosyal gelişimlerine de etkide bulunmaktadır. İnsanlar, diğer canlılardan ayrılarak konuşma yeteneğine sahiptirler. İletişim, dilin gelişimi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Neredeyse her oyunda bulunan sözlü iletişim aktiviteleri çocukların sosyal gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Oyun; çocuğun fiziksel, motor, duygusal ve sosyal gelişimini etkilemekle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda zihinsel ve dil gelişimine de önemli katkılar sağlamaktadır.²⁹ Oyunların büyük bir kısmı, çocukların birbirleriyle etkileşimde bulunarak sözlü iletişim becerilerini geliştirmelerine dayanmaktadır. Oyun sırasında çocuklar sürekli olarak iletişim kurmakta, bu da onların çeşitli beceriler kazanmalarını sağlamaktadır. İçsel çekingenliği olan çocuklar; oyun sayesinde daha rahat konuşabilmekte, düşüncelerini ifade edebilmekte, yeni kelimeler öğrenmekte ve cümle kurma yeteneklerini geliştirmektedirler. Oyun, çocuklara soru sorma ve konuşma alışkanlığı kazandırma konusunda yardımcı olmaktadır.³⁰

Oyunların temel amacı, çocukların gelişimine katkıda bulunmaktır.³¹ Çocuklar, oyunlar aracılığıyla hem fiziksel hem de zihinsel becerilerini geliştirirken aynı zamanda sosyal ilişkiler kurmayı öğrenirler. Oyunlar, çocuklara problem çözme, iş birliği yapma ve duygusal zekalarını geliştirme fırsatı sunar. Bu süreç, öğrenmeyi eğlenceli ve etkileşimli bir deneyim haline getirir, çocukları hayal güçlerini kullanma ve yaratıcılıklarını geliştirme şansı tanır. Dolayısıyla oyunlar çocukların tüm yönleriyle sağlıklı bir şekilde büyümelerine ve öğrenmelerine destek olur.

Tüm oyunlar, çocuğun sosyal açıdan ilerlemesine destek sağlamaktadır.³² Çünkü oyunlar, dayanışma ve paylaşma kavramlarını çocuğa en etkili şekilde aktaran aktivitelerdir. Çocuk, oyun sırasında özgürlüğünü yaşama, kendini ifade etme ve çevresiyle uyumlu ilişkiler kurma arzusunu tatmin edebilmektedir.³³ Oynanan oyunlar, çocuğun arkadaş edinmesine katkı sağlamaktadır. Bu durum, başkalarıyla iletişim kurma becerisini geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, çocuğun oyun sırasında

²⁷ Eyüp Kurt, *Çocuk Oyunları İle Değerler Eğitimi*.

²⁸ Milli Eğitim Bakanlığı, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Bilişsel Gelişim* (Ankara, 2014).

²⁹ Şule Erşan, *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin İlgi Köşelerinde Serbest Oyun Etkinlikleri ile İlgili Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, 2011).

³⁰ Mehibe Akandere, *Eğitici Okul Oyunları* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2013).

³¹ Hülya Gülay Ogelman, *Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış* (Ankara: Pegem Akademi, 2016).

³² Nursel Telman, Anıl Adanalı, *Başarıya Giden Yol Oyundan Geçer- İş'te Oyun Çalışma Hayatında Zihinsel ve Bedensel Becerileri Geliştirmeye Yönelik Oyunlar* (İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2009).

³³ Şule Erşan, *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin İlgi Köşelerinde Serbest Oyun Etkinlikleri ile İlgili Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi*. (Ankara: Gazi Üniversitesi Doktora Tezi)

arkadaşlarına karşı sergilediği davranışlar kendini tanımasına katkıda bulunmaktadır. Çocuk, evde aile içinde sergilediği davranışların değil, oyun esnasında sergilediği davranışların asıl özelliğini yansıttığını fark etmeye başlamaktadır. Bu sayede kendi kimliğini keşfetmektedir. Oyun aracılığıyla sosyal beceriler geliştiren ve kendi ile diğerleri arasındaki ayrımı anlamaya başlayan çocuk, bu süreçte toplumdaki kimliğini oluşturmaya da başlamaktadır.³⁴

İnsan, duygulara sahip olan bir varlıktır. Dolayısıyla çocuklar yaşamının her sahasında olabileceği gibi, oyun sırasında da duygu dolu çeşitli tepkiler verebilmektedir. Oyun, çocukların duygusal ve zihinsel durumlarını, ihtiyaçlarını ve taleplerini kolayca ifade etmesine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda rekabet, öfke, kıskançlık gibi duygularını fark etmesine ve bu duyguları ifade etmesine yardımcı olmaktadır.³⁵ Çocuklar, oyun sırasında farkına varmadan birçok duyguyla da karşılaşmaktadır. Çocuklar bu süreçte zaman zaman sevinç, öfke, başarı duygusuyla, bazen de yenilgi ile tanışmaktadır. Bu duygu değişimleri, çocuğun duygusal açıdan güçlenmesini sağlamakta ve duygusal öğrenme sürecine katkıda bulunmaktadır. Oyun, çocuğa olumsuz duygularıyla baş etme becerisi kazanmasına da yardımcı olabilmektedir. Aynı zamanda, öfke kontrolü, başarıyı olgun bir şekilde karşılama ya da başarısızlığı kabullenme gibi duyguları deneyimlemesine de imkân sağlamaktadır. Bu deneyimlerle çocuk yaşadığı süreçte karşılaşabileceği çeşitli hislerle oyun içinde karşılaşmaktadır. Bu durum, çocuğun duygusal yönden daha güçlü bir kimlik geliştirmesine yardımcı olmaktadır.

Sonuç

Sonuç olarak, 21. yüzyılda değerler eğitimi, küreselleşen dünyada toplumların kimliklerini korumaları ve değerlerine bağlılıklarını sürdürebilmeleri için önemli bir rol oynamaktadır. Oyunların değerler eğitimde etkili bir araç olarak kullanılabilmesi düşünülmektedir. Oyunlar aracılığıyla çocuklar; değerleri somut bir şekilde deneyimlemekte, anlamakta ve içselleştirmektedirler. Değerlerin oyunlarla ilişkilendirilmesi, çocukların değerleri anlamalarını ve günlük yaşamlarında uygulamalarını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle eğitimci ve araştırmacıların, oyunların değerler eğitimi sürecine entegre edilmesi konusunda çalışmalar yapması önem arz etmektedir. Öğrenmeyi eğlenceli, etkileşimli ve anlamlı hale getiren oyunlar, çocukların değerlerin farkına varmalarını, değerleri anlamalarını ve değerleri günlük hayatlarına entegre etmelerini sağlamaktadır. Oyunlar, çocukların sosyal ve etik davranışlarını geliştirmelerine ve toplumsal değerlere katkıda bulunmalarına yardımcı olmaktadır. Oyunların değerler eğitimi ile birleştirilmesi, çocukların değerlere dayalı bir yaşam tarzı benimsemelerine katkıda bulunacaktır. Toplumda daha iyi bir gelecek inşa etmek için eğitim ortamlarında değer temelli faaliyetlerin artması önem arz etmektedir.

Kaynakça

- A. Özkan Navdar, *Sınıf Öğretmenlerinin Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Öğretim Süreciyle İlgili Görüşleri (Rize İli Örneği)*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017.

³⁴ Ayşegül Özdemir, *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Oyun* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006).

³⁵ A. Özkan Navdar, *Sınıf Öğretmenlerinin Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Öğretim Süreciyle İlgili Görüşleri (Rize İli Örneği)* (Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017).

- Akın Çelik, Mustafa Şahin. *Spor ve Çocuk Gelişimi The Journal of Academic Social Science Studies*, 467-478.
- Altan, Mustafa Zülküf. "Çoklu Zekâ Kuramı ve Değerler Eğitimi". *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 1/4 (15 Temmuz 2016), 53-57.
- Aysel Çağdaş, Zarife Seçer. *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi*. Nobel Yayınları, 2002.
- Ayşegül Özdemir. *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Oyun*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi Yayınlanmamış, 2006.
- Bilgin, Nuri. *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1995.
- Ekşi, Halil - Katılmış, Ahmet. *Karakter Eğitimi El Kitabı*. Nobel Akademik Yayıncılık, 3. baskı., 2014.
- Ender Durualp, Neriman Aral. *Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara: Vize Yayıncılık, 2. basım., 2015.
- Eyüp Kurt. *Çocuk Oyunları İle Değerler Eğitimi*. Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017.
- Fidan, Nuray Kurtde. "Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri". *Kuramsal Eğitimbilim*, 1-18.
- Handan Kılıç Şahin. *İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Dersini Yürüten 4.ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Hülya Gülay Ogelman. *Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış*. Ankara: Pegem Akademi, 2. basım., 2016.
- Hülya Gülay Ogelman vd. "Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış". *Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış*. 151-170. Ankara: Pegem Akademi, 2. baskı., 2016.
- Kadir Ulusoy, Bülent Dilmaç. *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi, 5. Baskı., 2018.
- Kaytez, Nazan - Durualp, Ender. "Türkiye'de Okul Öncesinde Oyun İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi". *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2014/2 (17 Haziran 2014), 110-122.
- Lovat, Terence. "The New Values Education: A Pedagogical Imperative for Student Wellbeing". ed. Terence Lovat vd. 1-6. Dordrecht: Springer Netherlands, 2010.
- Medine Doğan. *Beden Eğitimi ve Oyun Dersinde Çocuk Oyunları İle Değerler Eğitimi*. Diyarbakır, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Mehibe Akandere. *Eğitici Okul Oyunları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2013.
- Mehmet Zeki Aydın. "Okulda Değerler Eğitiminin İlkeleri ve Sorunları, Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu, Atatürk Üniversitesi, Erzurum".
- Mehmet Zeki Aydın, Şebnem Akyol Gürler. *Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler-Etkinlikler-Kaynaklar*. Nobel Akademik Yayıncılık, 6. Basım., 2020.
- Milli Eğitim Bakanlığı. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Bilişsel Gelişim*. Ankara, 2014.
- Muhammed Yılmaz. *Değerler Eğitimi ve Okul Etkinlikleri*. İstanbul: Dem Yayınları, 3. basım., 2018.
- Muhsin Hazar. *Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim*. Ankara: Tutubay Yayınları, 1997.
- Mücella Uluğ Ormanlıoğlu. *Niçin Oyun? Çocuğun Gelişimde ve Çocuğu Tanımada Oyunun Önemi*. İdeal Kültür Yayıncılık, 2013. Basım, ts.
- Nursel Telman, Anıl Adanalı. *Başarıya Giden Yol Oyundan Geçer- İş'te Oyun Çalışma Hayatında Zihinsel ve Bedensel Becerileri Geliştirmeye Yönelik Oyunlar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2009.

Özgür Babayiğit. *İlk Okuma Yazma Öğretiminde Ses Temelli Cümle Öğretimine İlişkin Alternatif Ses Sıralamasının Etkinliğinin İncelenmesi*. Niğde Üniversitesi, Doktora Tezi, 2012.

Pelin Baydar. *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanan Sorunların Değerlendirilmesi*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2009.

Şule Erşan. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin İlgili Köşelerinde Serbest Oyun Etkinlikleri ile İlgili Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, 2011.

Taner Şahin. *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimi Öz-Yeterliliklerinin İncelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013.

“Değer Ne Demek TDK Sözlük Anlamı”. Erişim 31 Aralık 2023.
<https://sozluk.gov.tr/?kelime=değer>